

Nyckeln i boken

Nyckeln i boken handlar om historia, behovet av historisk kunskap och hur det förflutna påverkar oss idag.

Boken diskuterar också värderingar, rätt och fel handlingar och ansvars- och handlingsfrihetens begränsningar.

Vårt ansvar för att bevara fornlämningar tas upp och vår förståelse för att historiska, berömda personligheter varit vanliga människor betonas.

Bokens handling utspelar sig i ett museum, vid fornlämningar och i en medeltida kyrka, vars historiska hemligheter öppnas upp småningom för läsaren.

Författare: Sabira Ståhlberg

Pärm: Maria Viitasalo

Språknivå: 3 lätt

Diskussion: Vilka tankar väcker berättelsen hos dig?

Vad skulle du göra i Elsas situation?

Vad skulle du göra i Berts situation?

Vad gör huvudpersonerna rätt eller fel i berättelsen? Gå igenom varje kapitel och diskutera.

Varför är det viktigt att vi känner till vår historia?

Varför behöver vi ta hand om fornlämningar?

Vems ansvar är det att ta hand om arvet från det förflutna?

Ska vi ändå göra det vi tycker att är rätt, även om samhället tycker det är fel? Varför?

Uppgifter: Skriv en berättelse som grundar sig på bokens pärm.

Rita egna bilder till texter ur boken.

Skriv en egen berättelse, som utspelar sig på 1600-talet.

Skriv en berättelse om en historisk person du är intresserad av.

Berätta om ett museum eller fornlämningar. Beskriv platsen och vad som finns där att se och uppleva.

Skapa en gemensam berättelse om en historisk händelse och personerna som deltog i den.

Nyckeln i boken: Läsförståelse

Tåget: Elsa springer för att hinna med tåget, därför att

- a) hon ska träffa sin pojkvän
- b) hon vill följa efter en man
- c) hon blev våt i regnet
- d) hon har en ny, röd jacka

Elsa har läst många sidor i arkivet

- a) därför att hon vill ha reda på saker
- b) därför att hon vill kopiera böcker
- c) för att se vad en viss person läser
- d) för att finna sanningen

Boken: Herrgården håller öppet för publiken

- a) hela sommaren
- b) varje sommar, jul och påsk
- c) två gånger per år
- d) alla söndagar

Bert står i biblioteket och

- a) tittar på en broderad bok
- b) tar ut något ur boken
- c) låtsas vara upptagen med annat
- d) berättar för Elsa om nyckeln i boken

Bilen: Elsa säger, att hon såg Bert ta nyckeln ur boken.

- a) Han tror inte på henne
- b) Han påstår, att han vet något hon inte vet
- c) Han vill veta sanningen om nyckeln
- d) Han tror, att hon vill ha pengar

Bert lånade bilen

- a) av sin goda vän i trakten
- b) från en firma
- c) av sin son, som bor i närheten
- d) av sin väns son

Sture: Hertig Johan var son till kung

- a) Gustav Vasa
- b) Gustav II Adolf
- c) Johan III
- d) Erik XIV

Skatten var dyrbar och personlig.

- a) Prästen Sture stal skatten av hertig Johan
- b) Johan gav skatten till Sture
- c) Stures tjänstefolk stal skatten under Johans besök
- d) Hertig Johan gömde skatten

Slottet: Stures slott var stort och vackert.

- a) Numera finns bara källaren kvar
- b) Slottet hade över hundra rum
- c) Slottet var byggt i medeltida stil
- d) Det hade en fransk trädgård

Medan de gräver i källaren

- a) kommer polisen
- b) anländer nyfikna turister
- c) kommer ägaren
- d) anländer en bil med Berts väns söner

Källaren: De unga männen hotar med en pistol, därför att

- a) de vill ha hela skatten
- b) de vill gräva i trädgården
- c) de är rädda för Elsa
- d) de deltar i Berts skämt

Vad består skatten av?

- a) Guldpengar
- b) En ring eller bestick av silver
- c) Hertig Johans arv
- d) Ett rikt utstyrt kors

Johan: Misstroendet växer, därför att

- a) Elsa litar inte på Bert, som försökt skrämma henne
- b) Bert tror att Elsa är godtrogen
- c) pistolen är hos Bert
- d) pistolen är hos Elsa

Elsas förfäder sålde saker till Johan, men fick inte betalt för

- a) smycken i guld
- b) en lyxig säng
- c) kastruller av koppar
- d) dyrbara tyger

Anna: Anna kunde många saker, bland andra

- a) trola så att folk blev sjuka
- b) läsa och skriva
- c) använda örter för att göra folk sjuka
- d) se in i framtiden

Johans hustru Maria ville

- a) gärna ha barn
- b) få hjälp med abort
- c) halshugga Johan
- d) bränna alla häxor på bål

Förbannelsen: Johan besökte prästen Sture. Vad hände sen?

- a) Sture mördade Johan efter middagen
- b) Johan åt av alla läckerheter Sture bjöd på
- c) Johans män åt och drack för mycket
- d) Sture dog av gift efter besöket

Sture var ingen mördare, eller var han det?

- a) Sture var en god katolik och kristen
- b) Sture skulle inte mörda sin arbetsgivare
- c) Sture vågade inte ta livet av någon
- d) Sture hatade Anna

Stenen: I kyrkan finns en stor sten på golvet

- a) med skrift på gammalt språk
- b) och skatten ligger i Stures grav
- c) med tecken som visar var skatten fanns
- d) och den har slingor och tecken i guld

Sture var en

- a) rik handelsman
- b) jordbrukare
- c) lutheransk präst
- d) katolsk präst

Kungen: Den medeltida kyrkan

- a) var slottets kyrka
- b) är öde nuförtiden
- c) var bara en liten kyrka i byn
- d) är ännu i användning

Någon försökte förgifta Johan och

- a) prästen Sture misstänktes
- b) någon i Johans släkt var skyldig
- c) någon annan ville bli kung
- d) Johans bror ville mörda honom

Stegen: Johans farbror var kung och han

- a) tvingade alla katoliker att bli lutheraner
- b) tog kyrkans egendom för eget bruk
- c) förföljde lutheraner
- d) dödade alla katoliker och häxor

Sture satt i fängelse och

- a) han blev hängd för att ha stulit Johans skatt
- b) blev halshuggen för att han förgiftat Johan
- c) Stures hustru lovade kungen pengar om Sture blev fri
- d) Stures hustru och barn flydde norrut

Månen: Den medeltida kyrkan är

- a) i gott skick för sin ålder
- b) i dåligt skick, för ingen sköter den
- c) full av vackra målningar
- d) reparerad nyligen

Skatten finns

- a) under altaret
- b) i kyrkans tak
- c) inmurad i väggen
- d) uppe i tornet

Maria: Spöket i den gamla kyrkan är

- a) slottsfrun som går igen
- b) en gammal nunna, som inte vill lämna sin kyrka
- c) hertiginnan Maria
- d) Maria Magdalena

Spökets kläder är

- a) en vacker klänning med pärlor
- b) vita kläder och svart mössa
- c) svarta och långa kläder
- d) en lång kappa

Trappan: Maria försvinner plötsligt

- a) genom väggen
- b) genom en dörr bak i kyrkan
- c) genom taket
- d) ut i tomma luften

Dörren leder till

- a) kryptan nere i källaren
- b) upp till tornet
- c) ett hemligt rum
- d) toaletten

Väggen: Elsa klättrar uppför trappan, men

- a) hon är rädd för spindlar
- b) trappan ser murken ut
- c) där uppe finns ett hål i väggen
- d) något glimmar i nischen

Bert tar ivrigt hand om det glimmande föremålet, som

- a) är en silversked
- b) liknar en liten gaffel
- c) säkert är pengar av silver
- d) är ett silverfat

Skåpet: Bert undrar varför det finns en gaffel i kyrkan.

- a) Alla hade silverbestick förr
- b) Bönderna tog med sig egna silverbestick på visiter
- c) De flesta åt på den tiden med sked och gaffel
- d) Gaffeln var djävulens symbol

Elsa vet att gaffeln hör till

- a) ett altarskåp
- b) nyckeln
- c) jungfru Maria och Jesus
- d) hertiginnan Maria, som lagade god mat

Blomman: Vänstra sidan av altarskåpet

- a) innehåller boken
- b) ger Elsa en ledtråd
- c) visar att nycklarna hör till husets fru
- d) var skatten finns

Ett mord och trolldom blir uppdagade

- a) genom en bok med liljekonvaljer
- b) av Maria Magdalena
- c) genom Johans krona
- d) genom en bunt med nycklar

Kronan: Sture gömde Johans krona för att

- a) den annars skulle ha fallit i fel händer
- b) rädda hertiginnan Marias liv
- c) hans familj råkade i fara
- d) Stures släkt ville behålla kronan

Bert går nedför trappan för att

- a) hämta verktyg
- b) gå på toaletten
- c) öppna dörren och vädra i tornet
- d) åka sin väg från kyrkan

Nyckeln: Elsa blir rädd, men hon

- a) måste kliva försiktigt ner för att inte falla
- b) ser att Berts ficklampa lyser
- c) märker, att Bert är blek
- d) blir glad, för bara hon vet om skatten

Elsa ordnar saker och ting:

- a) Hon lägger pistol, nyckel och gaffel i skåpet
- b) Hon ringer polis och ambulans
- c) Hon bär Bert till bilen och kör honom till sjukhuset
- d) Hon hämtar kronan och altarskåpet och sänder dem till museet

Nyckeln i boken: Förklara ord

Tåget: resenär, konduktör, dokument, avslöja

Boken: elegant, broderad, vitrin, unik

Bilen: spionera, arkiv, skatt, information

Sture: samarbete, förfader, äktenskap, skyldig

Slottet: skräck, misstänksam, historisk plats, pistol, kula

Källaren: skavsår, chans, kolla, skämt

Johan: lura, stifta lagar, uppfostran, beskatta

Anna: domstol, trolldom, missväxt, myndig

Förbannelsen: suddigt, ledtråd, teori, förbannelse

Stenen: mysterium, altare, symbol, enhörning

Kungen: detalj, medeltida, kättare, tappa blod

Stegen: anklaga, lärdom, förrädare, hemlighet

Månen: ihåligt, unika bilder, bortglömd, valv

Maria: ädla stenar, gåshud, giftermål, förlåtelse

Trappan: ruttna plankor, skämmas, hämnas, nisch

Väggen: hedningar, straff, adlig, makt

Skåpet: bestick, altarskåp, rostig, helgon

Blomman: kvitto, ledtråd, kvicksilver, förlamning

Kronan: dö i förtid, rykte, fängelse, oäkta son

Nyckeln: panik, vidskepelse, hjärtattack, museum